



СЕКЦІЯ 3 ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 336.7:347.771.78
DOI 10.32999/ksu2307-8049/2023-3-3

РОЛЬ КРИПТОВАЛЮТИ У СФЕРІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Задніпряна-Корінна Мар'яна Юріївна,
кандидат юридичних наук,
Національного університету харчових технологій
mzadnepriana@yahoo.com
orcid.org/0000-0002-6440-8545

Метою статті є дослідження ролі досить розповсюдженого на сьогодні поняття криптовалюта у сфері інтелектуальної власності. В даному дослідженні використано такі методи, як загальнонаукові та спеціальні. Результати. В Україні криптовалюта отримала значну популярність в останні роки, що підтверджується активною діяльністю нормотворення. Відповідно до норм національного законодавства криптовалюта визнається об'єктом власності та може використовуватися як засіб обміну та зберігання. Законодавство про інтелектуальну власність і регуляцію криптовалюти керується різними принципами і має різні правові наслідки в європейських країнах. Тому, при розгляді відносин між інтелектуальною власністю та криптовалютою, важливо враховувати місцеве законодавство та конкретні обставини ситуації. В багатьох країнах актуальним є питання про те, чи може інтелектуальна власність бути пов'язана з криптовалютою. Один із способів використання криптовалюти відноситься до сфери фінансових технологій, де створюються токени або маркери, що представляють певні права на інтелектуальну власність. Наприклад, децентралізовані платформи для музики або мистецтва можуть випускати токени, які дають право на доступ до вмісту або отримання роялті. Криптовалюта у сфері інтелектуальної власності є новим підходом до ведення бізнесу, пов'язаного з інтелектуальною власністю, включаючи авторські права, патенти, товарні знаки тощо. Уряд планував впровадити механізм легалізації та регулювання криптовалютних бірж та інших платіжних сервісів. Національний банк України висловив свою позицію щодо криптовалют, розглядаючи їх як «грошові знаки», але не юридичні засоби платежу в Україні. Однак ця позиція не заважає громадянам України володіти, обмінювати та використовувати криптовалютою. Висновок. В статті наголошується, що ринок криптовалют є високоризиковим, і потенційні інвестори повинні бути обережними при здійсненні операцій з криптовалютами. Рекомендується отримувати додаткову консультацію від фахівців перед здійсненням будь-яких інвестицій або операцій з криптовалютами в Україні.

Ключові слова: електронні кошти, блокчейн-технології, NFT (Non-Fungible Token).

THE ROLE OF CRYPTOCURRENCY IN THE FIELD OF INTELLECTUAL PROPERTY LAW

Zadnepriana-Korinna Maryana Yuriivna,
Candidate of Juridical Sciences,
National University of Food Technologies
mzadnepriana@yahoo.com
orcid.org/0000-0002-6440-8545

The purpose of the article is to study the role of the concept of cryptocurrency, which is quite widespread today, in the field of intellectual property. In this study, such methods as general scientific and special are used. The results. In Ukraine, cryptocurrency has gained considerable popularity in recent years, which confirms the active activity of rulemaking. In addition, according to the norms of national legislation, cryptocurrency is recognized as an object of property and can be used as a means of exchange and storage. Intellectual property law and cryptocurrency regulation are guided by real principles and have different legal studies in European countries. Therefore, when considering the relationship between intellectual property and cryptocurrency, local legislation and specific strategic situations help. In many countries, the question of whether intellectual property can be associated with cryptocurrency is relevant. One of the uses of cryptocurrency is in the field of financial technology, where tokens or tokens are created that represent certain intellectual property rights. For example, decentralized platforms for music or art may issue tokens that grant access to content or royalties. Cryptocurrency in the field of intellectual property is a new approach to doing business related to intellectual property, including

copyrights, patents, trademarks, etc. The government has planned to implement a mechanism of legalization and regulation of cryptocurrency exchanges and other payment services. The National Bank of Ukraine expressed its position regarding cryptocurrencies, considering them as 'money tokens', but not legal means of payment in Ukraine. However, this position does not prevent citizens of Ukraine from owning, exchanging and using cryptocurrency. **Conclusion.** The article emphasizes that the cryptocurrency market is high-risk, and potential investors should exercise caution when transacting with cryptocurrencies. It is recommended to get additional advice from specialists before making any investments or transactions with cryptocurrencies in Ukraine.

Key words: electronic funds, blockchain technologies, NFT (Non-Fungible Token).

Вступ. На сьогодні в Україні правове регулювання криптовалюти знаходиться на етапі активного обговорення всіх сферах діяльності суспільства. Однак деякі законодавчі ініціативи вже започатковані і мають на меті створення сприятливих умов для розвитку цього сектора. Метою статті є дослідження поняття криптовалюта у сфері інтелектуальної власності. Криптовалюта у сфері інтелектуальної власності є новим підходом до ведення бізнесу, пов'язаного з інтелектуальною власністю, включаючи авторські права, патенти, товарні знаки тощо. Ця ідея базується на використанні блокчейн-технології для створення криптографічних токенів, які представляють власність чи права на інтелектуальну власність. Також, крім загальноживаного поняття криптовалюта, слід деталізувати і поняття NFT (Non-Fungible Token) – це цифровий актив, який використовує технологію блокчейн для визначення унікальності та власності цифрових об'єктів, таких як мистецькі твори, музика, відео, віртуальні предмети тощо. Ці два поняття є досить популярними в сучасній правовій, економічній сфері, тому необхідно проаналізувати, як саме вони взаємодіють з інтелектуальною власністю. У дослідженні використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення та систематизації на основі законодавчої бази України.

1. Взаємодія норм інтелектуальної власності з поняттям криптовалюта. Право інтелектуальної власності і криптовалюта є двома різними поняттями, але можуть мати певну взаємодію в деяких аспектах. Право інтелектуальної власності відноситься до законодавчого захисту прав на створення інтелектуального характеру, такого як винаходи, авторські права, товарні знаки, промислові зразки та інші. Інтелектуальна власність надає власникам права на використання, захист і монополний контроль над їхніми творчими або інноваційними продуктами. Власники можуть отримувати доходи з ліцензій, продажу прав або інших способів використання своїх інтелектуальних активів. Криптовалюта є цифровим активом, який використовує криптографію для забезпечення безпечних транзакцій та контролю створення нових одиниць. Криптовалюти зазвичай працюють на базі технології блокчейн, що забезпечує безпеку та децентралізовану природу цих активів. В багатьох країнах актуальним є питання про те, чи може інтелектуальна власність бути пов'язана з криптовалютою. Один із способів використання криптовалюти відноситься до сфери фінансових технологій, де створюються токени або маркери, що представляють певні права на інтелектуальну

власність. Наприклад, децентралізовані платформи для музики або мистецтва можуть випускати токени, які дають право на доступ до вмісту або отримання роялті.

Крім того, технологія блокчейн може бути використана для захисту прав інтелектуальної власності. Запис інформації про власність інтелектуального активу в розподіленій системі блокчейн може забезпечити доказову базу для правової охорони інтелектуального права. Наприклад, можна створити криптографічний відбиток документа, який містить інформацію про власника інтелектуального права та його права, і зберегти його в блокчейні, що робить його незмінним і неможливим до видалення.

2. Правова природа криптовалюти.

Правові аспекти інтелектуальної власності та криптовалюти можуть відрізнятися в різних юрисдикціях. Законодавство про інтелектуальну власність і регуляцію криптовалюти керуються різними принципами і мають різні правові наслідки. Тому, при розгляді відносин між інтелектуальною власністю та криптовалютою, важливо враховувати місце законодавства та конкретні обставини ситуації. Одним із прикладів криптовалюти є Non-Fungible Token (далі NFT). NFT є унікальним цифровим активом, який може бути пов'язаний з певними видами інтелектуальної власності, такими як музика, мистецтво, відео, власні репутаційні показники тощо. Використання NFT дозволяє власнику мати унікальну цифрову власність, що підтверджується технологією блокчейн. Оскільки NFT є досить новим явищем, правове регулювання його використання і торгівлі може варіюватися в різних юрисдикціях (Роз'яснення від 10.11.2014 р). Нижче наведено загальну проаналізовану інформацію з європейських джерел про правове становище NFT, а саме:

– авторські права: власник NFT не обов'язково має право на авторські права до самого цифрового об'єкта, що представлений NFT. Авторські права залишаються у власності самого автора об'єкта, якщо він не передав їх окремо. Власник NFT отримує право на власність самої цифрової вартості та унікальності NFT;

– власність: власність NFT заснована на технології блокчейн, яка гарантує унікальність та неможливість подвійного використання активу. З точки зору правового регулювання, це може викликати питання про визнання такої форми власності в різних юрисдикціях;

– закони про захист споживачів: у деяких країнах можуть існувати закони, що регулюють продаж цифрових товарів та захищають права споживачів. Оскільки NFT можуть включати різні типи цифрових об'єктів, можуть бути застосовані відповідні правила для захисту прав споживачів;



– регулювання: купівля, продаж і володіння NFT можуть підлягати податковому регулюванню. Придбання та продаж NFT може бути обкладено податками на об'єкти мистецтва, цифрові товари або інші відповідні податки залежно від юрисдикції;

– блокчейнтакриптовалюти: законодавство, пов'язане з блокчейном та криптовалютою, також може бути застосоване до NFT. Це може включати правила щодо легальності використання криптовалюти для покупки NFT, регулювання криптовалютних бірж, вимоги до відкритості даних та інші правила.

Важливо зазначити, що NFT досить стрімко розвивається і може змінюватись з часом. Різні країни можуть мати різні підходи та правила до NFT. Крім NFT, існують інші проекти, які працюють над використанням криптовалюти у сфері інтелектуальної власності. Деякі з них створюють блокчейн-платформи, які спрощують процеси ліцензування, продажу або обміну інтелектуальною власністю за допомогою цифрових токенів. Інші проекти пропонують власні криптовалюти, які використовуються для оплати за доступ до інтелектуальної власності чи нагородження творців за їхню роботу.

Застосування криптовалюти у сфері інтелектуальної власності може мати декілька переваг. Воно забезпечує прозорість та непереборну перевірку власності, спрощує процеси продажу та обміну прав на інтелектуальну власність, а також дозволяє творцям отримувати безпосередню винагороду за їхню роботу.

Однак слід зазначити, що криптовалюти у сфері інтелектуальної власності все ще розвиваються, і вони можуть зіткнутися з різними викликами, включаючи правові аспекти, регулювання та безпеку. Важливо бути обережним і ретельно дослідити будь-який проєкт або платформу, пов'язані з цією областю, перед вкладанням коштів чи власності. Правове регулювання криптовалюти в різних країнах може варіюватися. У зв'язку з тим, що криптовалюти вважаються релятивно новою технологією, багато країн тільки починають розробку та впровадження відповідних нормативно-правових актів. Основні аспекти правового регулювання криптовалюти включають такі питання:

– легальний статус: країни визначають статус криптовалюти, чи вони вважаються законними засобами платежу або майном. У деяких юрисдикціях криптовалюти визнаються офіційними платіжними засобами, в інших вони можуть бути класифіковані як цифрові активи або товари;

– реєстрація та ліцензування: деякі країни вимагають, щоб платформи обміну криптовалюти та інші суб'єкти, які працюють з криптовалютою, були зареєстровані та мали відповідні ліцензії. Це робиться для забезпечення дотримання анти-відмивання грошей (AML) та зобов'язань з питань боротьби з фінансуванням тероризму (CTF);

– податкове законодавство: криптовалюта може підпадати під податкове законодавство, і різні країни можуть мати різні підходи до оподаткування криптовалюти. Це може вклю-

чати оподаткування прибутку від торгівлі криптовалютою, оподаткування майнінгу криптовалюти або оподаткування витрат та трансакцій з використанням криптовалюти;

– регулювання бірж: багато країн встановлюють вимоги до платформ обміну криптовалюти, які забезпечують безпеку, анти-шахрайство та захист інтересів споживачів. Також, вони можуть регулювати та контролювати проведення Initial Coin Offerings (ICO) або Security Token Offerings (STO);

– боротьба зі злочинним використанням: криптовалюта може бути використана для злочинних дій, таких як відмивання грошей, фінансування тероризму та злочинів у сфері кібербезпеки. У зв'язку з цим країни встановлюють нормативи та вимоги щодо боротьби зі злочинним використанням криптовалюти та розробки антишахрайницьких механізмів.

3. Використання криптовалют в Україні.

Важливо зазначити, що правове регулювання криптовалюти розвивається швидко, і норми можуть змінюватися від країни до країни. На сьогодні Україна відіграє активну роль у розвитку криптовалютного простору. Офіційною позицією українського уряду є визнання криптовалют як цифрових активів. Проте ще офіційно не прийнято законодавчого акту, який регулював би криптовалютний ринок в Україні. В Україні існують криптовалютні платіжні системи та додатки, які дозволяють використовувати криптовалюти для здійснення платежів та переказів.

Важливо відзначити, що використання криптовалют в Україні має свої ризики, оскільки відсутній чіткий правовий регуляторний каркас. Інвестування та торгівля криптовалютами пов'язані зі значними фінансовими ризиками, тому рекомендується вивчати цю тему, добре розуміти ринок та звертатися до фахівців перед здійсненням будь-яких операцій. Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 ще не набрав чинності, але з початком повномасштабної війни в Україні інтерес до віртуальних активів зріс, і тому обговорення положень цього закону є досить популярним на сьогодні не тільки в правовому колі (ЗУ «Про віртуальні активи»). Війна стала сильним поштовхом для збільшення кількості криптоплатежів як добросовісних, так і спекулятивних, пов'язаних з виведення коштів за кордон, адже це швидко, вигідно та не підпадає під регуляторні обмеження та контроль. Зазначений закон має ряд досить важливих норм, за допомогою яких конкретизується велика кількість важливих питань, які раніше не відображались в законодавстві України. Під час обговорення проєкту цього закону виникли досить активні дискусії, а саме чи тотожний віртуальний актив криптовалюти, або віртуальний актив поняття ширше, і як віртуальний актив співвідноситься з електронними грошима. На сьогодні необхідність законодавчого закріплення таких термінів, як «віртуальні активи», «криптовалюта», «стейблкоїн», «мінінг», «токен», «NFT», є важливою для суспільства. Досить актуальним є питання про регулювання віртуальних обмінників, бірж і інших суб'єктів, які здійснюють операції з криптовалютами, також положення про встановлення процедури ліцензування цих

суб'єктів. Правовий статус обох залишається неофіційним, і їх використання не регулюється чіткими правилами. Національний банк України (далі НБУ) підтримує необхідність створення цивілізованих умов для розвитку ринку віртуальних активів, адже технологічні інновації, пов'язані з віртуальними активами, можуть відкрити багато перспективних можливостей, а саме: поліпшення доступу до фінансових послуг, посилення конкуренції на ринку платіжних послуг, сприяння залученню інвестицій тощо. Прийняття НБУ Постанови № 78 є першою спробою регулятора втрутитися в діяльність криптобірж (Постанова № 78).

Висновки. Отже, в Україні правове регулювання криптовалют та NFT знаходиться на етапі формування, уряд України має намір сприяти розвитку цих секторів та створити для них сприятливі умови в умовах сьогодення. Слід зазначити, що українські юристи активно працюють над розробкою проектів, пов'язаних з блокчейном, криптовалютами та NFT, а також діє низка обмінників криптовалют, які надають послуги з купівлі, продажу та обміну криптовалют. Однак ці обмінники не мають офіційного статусу, а їх діяльність не регулюється державою. Щодо оподаткування, то наразі діє норма, згідно з якою операції з криптовалютами та NFT підлягають оподаткуванню відповідно до Податкового кодексу України. Крім того, НБУ зобов'язував українські банки звітувати про операції з криптовалютами, які здійснюються їхніми клієнтами.

Уряд України планує запровадити спеціальну програму регулювання криптовалютної сфери, щоб забезпечити більшу захищеність інвесторів та запобігти можливим шахрайствам.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 29.06.2023).
2. Постанова від 14.08.2017 № 78 Про затвердження Положення про застосування електронного підпису та електронної печатки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0078500-17#Text> (дата звернення: 29.06.2023).
3. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin : офіційне повідомлення Національного банку України від 10.11.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14#Text> (дата звернення: 26.06.2023).

REFERENCES:

1. Law of Ukraine 'On Virtual Assets' dated February 17, 2022 [Electronic resource]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (date of application 06/29/2023).
2. Resolution dated August 14, 2017 No. 78 On approval of the Regulation on the use of electronic signature and electronic seal [Electronic resource]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0078500-17#Text> (date of application 06/29/2023).
3. Clarification regarding the legality of the use of the 'virtual currency/cryptocurrency' Bitcoin in Ukraine: official notification of the National Bank of Ukraine dated November 10, 2014 [Electronic resource]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14#Text> (date of application 06/26/2023).

*Стаття надійшла до редакції 30.06.2023
The article was received 30 June 2023*